

ارتقاء سطح سلامت دختران جوان با آموزش روش‌های پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در ایدز، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه ۱۳۸۵

نوریه امیرزاده^۱، جمیله امیرزاده^۲، حمیده خلیل زاده^۳

تاریخ دریافت ۸۷/۵/۴، تاریخ پذیرش ۸۷/۶/۱۰

چکیده

مقدمه: امروزه شیوع رفتارهای پرخطر در جوانان به یکی از مهم‌ترین و گسترده‌ترین دل‌نگرانی‌های جوامع بشری تبدیل شده است برخی از این رفتارها عامل تعداد زیادی مرگ و جراحات در نوجوانان بوده یا اثرات منفی روی جوامع دارد از جمله مصرف مواد مخدر، مصرف الکل، سوء مصرف مواد محرک و رفتارهای جنسی پرخطر (ابتلا به ایدز) لذا پژوهشگران تحقیقی را با هدف ارتقاء سطح سلامت دختران جوان با آموزش روش‌های پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی (ایدز) در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، سال ۱۳۸۵ انجام دادند.

مواد و روش کار: پژوهش حاضر یک مطالعه نیمه تجربی است که با هدف تأثیر آموزش (قبل و بعد) صورت گرفته است. نمونه‌های این پژوهش ۳۰۰ دانشجوی دختر واجد شرایط مشغول به تحصیل در دانشکده‌های پرستاری و مامایی، بهداشت و پیراپزشکی بود که به روش تصادفی انتخاب شدند. گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه انجام گرفت که قسمت اول مربوط به مشخصات دموگرافیک و قسمت دوم مربوط به رفتارهای پرخطر جنسی در ایدز بود. اعتبار و اعتماد علمی ابزار به روش اعتبار محتوی و اعتماد از طریق آزمون مجدد انجام گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده گردید.

یافته‌ها: براساس یافته‌های پژوهش، میانگین آگاهی در ارتباط با نحوه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی در ایدز قبل از آموزش برابر با ۶۴/۷۰ و بعد از آموزش برابر با ۷۱/۲۴ و اختلاف میانگین در حدود ۶/۵۳ می‌باشد. جهت بررسی اختلاف میانگین از آزمون آماری تی زوج استفاده گردید که با $P < ۰/۰۵$ و $t = -۱۰/۳۳$ و $df = ۲۱$ می‌توان گفت که اختلاف معنی‌دار بوده و آموزش در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی نقش دارد.

بحث و نتیجه‌گیری: یافته‌های تحقیق حاضر نشان داد میان کسب آگاهی در مورد بیماری ایدز و رفتارهای پرخطر جنسی ارتباط معنی‌دار وجود دارد لذا به نظر می‌رسد که دریافت آگاهی و کسب مهارت‌های پیشگیری از رفتارهای پرخطر در مدارس و دانشگاه‌ها می‌تواند باعث کاهش رفتارهای جنسی پرخطر گردد و کمک مؤثری در جهت حفظ سلامتی جوانان گردد.

واژه‌های کلیدی: سلامت دختران، رفتارهای پرخطر جنسی

فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، سال ششم، شماره سوم، ص ۱۱۶-۱۱۳، پاییز ۱۳۸۷

تلفن: ۰۴۴۱-۲۲۲۵۵۲۲

آدرس مکاتبه: ارومیه، دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه

مقدمه

رفتارهای بهداشتی منفی است که مضرات واقعی و بالقوه ای در سلامتی دارد از جمله مصرف مواد مخدر، مصرف الکل، سوء مصرف مواد محرک و روان گردان و رفتارهای پرخطر از جمله ابتلا به بیماری ایدز (۲).

امروزه شیوع رفتارهای پرخطر در جوانان به یکی از مهم‌ترین و گسترده‌ترین دل‌نگرانی‌های جوامع بشری تبدیل شده است و علی‌رغم فعالیت‌های سه دهه گذشته، رفتارهای پرخطر در سطح جهان رشد تصاعدی دارد (۱). رفتارهای پرخطر از جمله

^۱ عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۲ عضو هیئت علمی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۳ عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

در کشورهای سوئد ودانمارک نیز نشان می‌دهد مدارس بیشترین سهم را در تربیت جنسی کودکان و نوجوانان را بر عهده دارند. محتوای آموزشی تربیت جنسی در مدارس این کشورها بر بهداشت جنسی متمرکز است زیرا، با توجه به شیوع بیماری‌های مقاربتی مسری وکشنده، رعایت مسائل بهداشت جنسی بسیار مهم شده است (۱۰).

مطالعه جلالی آریا و همکاران (۱۳۸۰) تحت عنوان زمان و روش آموزش مسائل جنسی از دیدگاه معلمان و والدین در شهر گرگان نیز نشان داد بهترین زمان آموزش مسائل جنسی (از جمله بیماری ایدز و بیماری‌های مقاربتی) از نظر والدین و معلمان، دوران دبیرستان و پیش دانشگاهی است. جوانان بدون راهنمایی و آموزش جدی و مؤثر قادر به کنترل، تسلط و موفقیت در توانایی‌های جنسی نبوده و در مورد مسائل جنسی خود نگران و بیمناکند. ناآگاهی در این دوره امکان بروز رفتارهای جنسی پرخطر و انحرافات و لغزش‌های جنسی را بیشتر می‌کند (۱۱). لذا این پژوهش با هدف ارتقاء سطح سلامت دختران جوان با آموزش روش‌های پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی انجام یافت.

مواد و روش کار

پژوهش حاضر یک مطالعه نیمه تجربی است که با هدف تأثیر آموزش (قبل و بعد از آموزش) صورت گرفته است. نمونه‌های این پژوهش ۳۰۰ دانشجوی دختر واجد شرایط مشغول به تحصیل در دانشکده‌های پرستاری و مامایی، بهداشت و پیراپزشکی بود که به روش تصادفی انتخاب شدند. گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه انجام گرفت که قسمت اول مربوط به مشخصات دموگرافیک و قسمت دوم مربوط به رفتارهای پرخطر جنسی در ایدز بود. اعتبار و اعتماد علمی ابزار به روش اعتبار محتوی و اعتماد از طریق آزمون مجدد انجام گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده گردید.

گزارشات حاکی از آن است که هر روز ۲۰-۱۶ هزار نفر در جهان، به ویروس ایدز مبتلا می‌شوند که بیش از ۵۰٪ آن‌ها، ۲۴-۱۵ سال دارند (۳) و هر روز ۸۰۰۰ نفر در جهان (یک نفر در هر ۱۰ ثانیه) جان خود را به خاطر ایدز از دست می‌دهند (۴). در ایران نیز طبق آمار اعلام شده از طرف معاونت امور بهداشتی تا تاریخ ۱/۱۰/۸۱، تعداد افراد آلوده ۴۴۲۴ نفر می‌باشند که ۴۲۲۹ نفر مرد و ۱۹۵ نفر زن بوده است که از این تعداد ۳۶۵ نفر به علت رفتار جنسی پرخطر آلوده شدند (۵).

تحقیقات نشان دادند فاکتورهای متعددی در ایجاد رفتارهای پرخطر در جوانان نقش دارد از آن جمله اعتماد به نفس پایین، گروه همسالان نامناسب، عدم علاقه به تحصیل و وجود آموزش‌های تشویق گر به رفتارهای پرخطر، ارتباط ضعیف والد - فرزند، کنترل ضعیف خانواده و فقدان حمایت از خانواده، وضعیت اقتصادی اجتماعی پایین، فقدان آموزش مناسب و غیره (۶). جوانان به دلیل عوامل فیزیولوژیکی، اجتماعی و فرهنگی بیشتر از سایرین در معرض خطرات زندگی، از جمله رفتارهای جنسی غیرایمن و آلودگی به ایدز قرار دارند (۷).

تحقیقات نشان دادند دختران بیشتر از پسران در معرض ابتلا به ایدز قرار دارند که نه تنها ریشه در رفتارهای جنسی دارد بلکه تحت تأثیر وضعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و تغییرات فیزیولوژیک دستگاه تناسلی دختران در سن بلوغ می‌باشد (۸). نتایج یک بررسی در سال‌های ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۷ در مدارس آمریکا نشان داد ۴۴٪ از بیماران مبتلا به ایدز در میان جوانان مؤنث ۲۴-۱۳ سال بوده است (۹).

بهترین زمان و مکان آموزش رفتارهای پرخطر جنسی، سنین نوجوانی و جوانی در مدارس است. لیواس (۲۰۰۲) در آمریکا نشان می‌دهد بیشترین نقش تربیت جنسی به عهده مدارس می‌باشد هر چند برخی از خانواده‌ها نقش‌های تربیت جنسی خود را به خوبی ایفاء می‌کنند اما این جریان عمومیت ندارد. مطالعات راس (۲۰۰۰)

یافته‌ها

براساس یافته‌های پژوهش، میانگین آگاهی در ارتباط با نحوه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی (ایدز) قبل از آموزش برابر با ۶۴/۷۰ و بعد از آموزش ۷۱/۲۴ و اختلاف میانگین در حدود ۶/۵۳ می‌باشد. جهت بررسی اختلاف میانگین از آزمون آماری تی زوج استفاده گردید. نتیجه آزمون نشان داد با $P < 0/05$ و $t = -10/33$ و $df = 21$ اختلاف معنی‌دار بوده و آموزش در پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی نقش داشته است (جدول شماره ۱).

جدول شماره (۱): تعیین میزان آگاهی دانشجویان دختر در

ارتباط با نحوه پیشگیری از رفتارهای پرخطر جنسی

در ایدز قبل و بعد از آموزش در دانشگاه

علوم پزشکی ارومیه در سال ۱۳۸۵

خطای انحراف معیار	انحراف معیار	میانگین	میانگین و انحراف معیار گروه‌ها
۶۴/۷۰	۷/۵۸	۰/۵۲	قبل بعد از آموزش
۷۱/۲۴	۶/۴۸	۰/۴۴	بعد از آموزش
$t = -10/33$ $df = 21$ $P = 0/000 < 0/05$			

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر نشان داد که آگاهی دادن به مردم بالاخص جوانان در ارتباط با روش‌های پیشگیری از رفتارهای جنسی پرخطر و

عمل به اعتقاد و باورها بهترین راه مقابله با ایدز است. تحقیقات اسکندری و همکاران در سال ۱۳۸۰ تحت عنوان بررسی رفتارهای خطر زا و میزان آگاهی بیماران بستری در بخش‌های روانپزشکی در مورد ایدز نیز نشان داد که میان تحصیلات و میزان آگاهی در مورد بیماری ایدز و رفتارهای پرخطر جنسی ارتباط معنی‌دار وجود دارد (۱۲).

دریافت اطلاعات در ارتباط با بیماری ایدز و کسب مهارت‌های پیشگیری در مدارس و دانشگاه‌ها در ارتباط با مسائل جنسی ضروری است زیرا مطالعات نشان داده است که نه تنها آموزش مسائل جنسی باعث افزایش رفتارهای جنسی نمی‌شود بلکه کمک مؤثری در جهت سلامتی جوانان است (۱۳).

بررسی پژوهشگر و همکاران نیز در سال ۱۳۸۲ تحت عنوان مقایسه تأثیر دو روش آموزش بهداشت بر میزان آگاهی دانش آموزان دختر و پسر در ارتباط با روش پیشگیری از بیماری ایدز نشان داد که میانگین نمرات قبل و بعد از آموزش با $P = 0/000 < 0/05$ و $t = 3/76$ اختلاف معنی‌داری داشت (۱۴).

لذا آموزش همگانی با هدف آگاه کردن مردم (خصوصاً جوانان و نوجوانان) از راه‌های انتقال و پیشگیری از رفتارهای جنسی پرخطر از اقدامات بسیار مهم و ضروری سیستم‌های آموزشی، بهداشتی و درمانی هر کشوری باید قرار گیرد.

References:

- ۱- ستاد مبارزه با مواد مخدر. رشد تصاعدی رفتارهای پرخطر جوانان. روزنامه اعتماد، شنبه ۱۶ مهر ماه ۱۳۸۴، ص اجتماعی.
- ۲- پاتر پ آ و پری گ. اصول و فنون پرستاری. ترجمه گروه مترجمین، تحت نظارت و ویرایش: سالمی ص و نجفی ط، تهران، نشر سالمی، سال ۱۳۸۷، ص ۱۲.
- ۳- مهرابی توانا ع. نگاهی به وضعیت ایدز در جهان. مجله حکیم، دوره اول، شماره ۲، ۱۳۷۷، ص ۱۴۴

- ۴- Bruener LS, Suddarth s SCxt book of Medical-Surgical Nursing. lippincott Williams& Wilkins, Philadelphia, 2007, PP: 1816.
- ۵- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. مرکز مدیریت بیماری‌ها. بیماری ایدز در جهان و ایران، سال ۱۳۸۱، صفحات ۱۱-۲.
- ۶- Perkins DF, borden LM. Positive behavior, problem behavior, and resiliency in adolescence.

- IN: m Lerner RM, Easter books MA Mistry (vol.eds) & Weiner IB(s Ed).Hand book psychology, Vol 6:Development psychology, 200, pp: 373-394.
- 7- Akinrinola B, Susheela S, Vanessa w, Deirdre w, risk and protection youth and HIV/AIDS in sob-Saharan Africa, the Alan cumtimacher institue, new York & Washington. Page:5-40
- 8- Bolan G, Ehrharatt AA, Wasserheit J. Gander perspective and STDs. Sexually transmitted Disease, third Ed, New York: MC Graw – Hill, 1999, pp: 117-127.
- 9- Joint united programme on HIV/AIDS and Epidemic update, Dec 2003, <http://www.unaids.Org/wad/2003/Epiupdate> 2003, accessed Jan 2, 2004.
- 10- Centers for Disease Control and prevention. Trend in Sexual Risk Behaviors among high School Student-United States, 1991-1997. Morbidity and Mortality weekly Report 1998; 47, pp: 749-752.
- ۱۱- جلالی آریا ک، ناهیدی ف، امیر علی اکبری ص، علوی مجد ح: زمان و روش آموزش مسائل جنسی از دیدگاه والدین و معلمان شهر گرگان. دومین کنگره سراسری خانواده و مشکلات جنسی، تهران، دانشگاه شاهد، ۳ و ۲ آذر ماه، ۱۳۸۴، ص ۲۵۰.
- ۱۲- دشتی م. تربیت جنسی. مرکز خدمات مشاوره آفتاب، Available from URL:<http://cca.ir/content/fa/i?page=176>
- ۱۳- اسکندری ف، افشار مقدم ف، سعیدالذاکرین م، محرابی ی. بررسی رفتارهای خطرناک و میزان آگاهی بیماران بستری در بخش‌های روانپزشکی در مورد بیماری ایدز بیمارستان‌های آموزشی شهر تهران. فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی، سال دوازدهم، شماره ۳۹، زمستان ۸۱، صفحات ۴۸-۴۴.
- 14- Miller KS, Levin ML, Whitaker DJ. Pattern of Condom use among adolescent: The Impact of Mother – adolescent Communication. American Journal of Public Heath, 1998; 88, pp: 1542-1544.
- ۱۵- امیرزاده ن، امیرزاده ج، خلیل زاده ح. مقایسه تأثیر دو روش آموزش بهداشت بر میزان آگاهی دانش آموزان از بیماری ایدز در مراکز پیش دانشگاهی شهرستان ارومیه. فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره، شماره، سال ۱۳۸۲، صفحات ۴۵-۱۶.
- ۱۶- ایلدر آبادی ا، گودرزی م، حیدری م، هاشمی ز. میزان آگاهی و نحوه عملکرد آرایشگران مرد و زن در پیشگیری از بیماری ایدز، فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی اصفهان، شماره ۲۳، بهار ۱۳۸۳، صفحات ۳۵-۳۱.